

75 dana poslije Kako izgledaju naši životi
nakon što smo napustili Hrvatsku

JutarnjiLIST

Magazin

TJEDNI PRILOG

godina XV. br. 882

subota 12. 12. 2015.

PARALELNI INTERVJU: DAVOR STIER I TONINO PICULA

Podjela na 'mi' i 'oni' razdire hrvatsko društvo. Stranke ne smiju biti iste, ali ne smiju biti ni neprijatelji

SDP je prije HDZ-a napravio neke demokratske pomake, ali ne može ostati na razini na kojoj je sada

Naše se stranke moraju promijeniti. Evo kako

TONINO PICULA I SDP kao i HDZ mora se mijenjati

Sa šefom moje stranke,
nažalost, nemam kontakta

PIŠE JURICA KÖRBLER

● **Kako je uopće došlo da napišete pogovor za Stierov esej?**

- Mislim da se radi o normalnoj evoluciji u suradnji između Davora i mene koju smo počeli u Bruxellesu od jeseni 2013. godine.

Naravno da u svemu nismo imali i nemamo identične stavove. To, ipak, nema utjecaja na našu dobru suradnju. Dapače.

● **Jeste li se iznenadili da vam je Stier ponudio da napišete pogovor?**

- Poznavajući Davora, nije me nimalo iznenadila njegova ambicija da svoja razmišljanja o izazovima pred kojima danas stoji Hrvatska "baci na papir". Korektno je predložio da esej najprije pročitam pa tek onda odlučim hoću li napisati pogovor. Moj tekst je pisan iz nešto drugačijeg kuta i reflektira moj politički senzibilitet. Propitujući iste fenomene, koristim druge argumente. To je razumljivo jer se Davor prvenstveno naslanja na demokršćansku, a ja na socijaldemokratsku tradiciju.

● **Stier govori o potrebi treće paradigme u Hrvatskoj. Slažete li se s time?**

- Kad god su me pitali, nakon ulaska Hrvatske u EU, što treba biti iduće veliko poglavlje u našoj politici, odgovarao bih da zemlja mora pronaći novifokus. Jedno osobito razdoblje je definitivno iza nas i Hrvatska mora promijeniti, da tako kažem, agregatno stanje kolektivnog duha kako bi, nakon četvrt stoljeća državne samostalnosti, osjećaj prosperiteta i činjenica participacije zamijenili osjećaj rezignacije i činjenicu zanemarenosti. Zato sam Davorov rad prepoznao kao nešto umnogome sukladno mojim idejama i u tom sam konceptualnom okviru priložio svoja razmišljanja.

● **Mislite li da će esej naići na zanimanje prije svega velikih stranaka, HDZ-a i SDP-a?**

- Volio bih da tekst, prijesvega, zainteresira širu javnost i potakne rasprave. Čini se da dolazi u pravo vrijeme i utoliko sam optimist.

● **Smatrate li da i s ljevice treba doći slična inicijativa, program za budući SDP?**

- Nema stranke koja je danas u Hrvatskoj toliko demokratska da ne bi mogla unutarstranačke odnose podići na višu demokratsku razinu. Kada govorimo o SDP-u valja, ipak, podsjetiti da je prva od domaćih stranaka uvela model 'jedan čovjek, jedan glas' za izbor predsjednika.

● **Može li SDP ostati na toj razini na kojoj je sada?**

- Ne može, to je sigurno. SDP, kao i svaka, a pogotovo velika stranka duge tradicije mora evoluirati iz mnogo razloga. Već i zbog činjenice što je zemlja članstvom u EU stekla mogućnost aktivnog (su) djelovanja u kontinentalnim procesima. Treba se drukčije pozicionirati prema tradicionalnim, ali i novim sugovornicima. Mislim da će se SDP morati, ne toliko prilagođavati, koliko inventivno suočiti sa situacijom u kojoj socijaldemokratskoj ljevici u Europi već nekoliko vrijeme ne cvatu ruže. Moramo se otvoreno zapitati što sve ne valja i zašto nismo dovoljno atraktivni biračkom tijelu kao što smo bili još prije petnaestak godina.

● **Imate li i sami želju ponuditi jedan novi, moderniji program za SDP u budućnosti?**

- Sa SDP-om sam prolazio različite faze, ali uvijek sam bio i ostao na raspolaganju svima koji žele SDP živjeti kao medij zauzimanja za pravednije, uravnoteženije, poduzetnije i tolerantnije hrvatsko društvo. Vjerujem da moje iskustvo u tome može pomoći.

● **Imate li i ambiciju oko neke čelne pozicije unutar same stranke?**

- Ambicija svakako imam, ali ih ne vezujem automatski za čelne pozicije nego za ostvarenje projekata i ideja koji građanima nešto znače.

● **Obavještavate li svog stranačkog šefa Zorana Milanovića o svojim aktivnostima u Europskom parlamentu, imate li uopće kontakt?**

- Nažalost, ne.

Nova hrvatska paradigma - Ogled o društvenoj integraciji i razvoju", naziv je politološkog eseja HDZ-ova europarlamentarca Davora Ive Stiera, čija je promocija održana u petak u zagrebačkoj Knjižnici Bogdana Ogrizovića.

Riječ je o eseju napisanom na 148 stranica koji je tjedni prije objave izazvao veliku znatiželju, ali i uznemirenost u HDZ-u. Ništa neobično, uzme li se u obzir da je esej više-manje shvaćen kao Stierov program za "novi HDZ". Ipak, nekih reakcija iz HDZ-a zasad nije bilo, prvenstveno zato što je vrh stranke zauzet pregovorima s Mostom i pokušajima sastavljanja Vlade.

Stier je esej, čiji je pogovor napisao SDP-ov zastupnik u EP-u Tonino Picula, završio još tijekom ljeta, ali nije želio da se on objavi prije izbora. No, ipak, njegova objava dolazi samo nekoliko mjeseci prije nego što se u HDZ-u trebaju održati unutarstranački izbori na kojima bi se prvi put šef stranke trebalo birati po načelu - jedan član, jedan glas.

Što, zapravo, donosi, esej HDZ-ova europarlamentarca?

U VAKUUMU

Glavna Stierova teza je da su Hrvatsku u zadnjih 25 godina, naprijed vukle, sad već povijesne, razvojne paradigme. Pod paradigmom Stier smatra "konstelaciju uvjerenja i vrijednosti koje dijele članovi jedne zajednice". Kako navodi, prva je državotvorna paradigma dr. Franje Tuđmana koja je otvorila hrvatsko društvo ne samo prema hrvatskoj samostalnosti i nezavisnosti, nego i prema višestranjačju. Druga razvojna paradigma bile su euroatlantske integracije, i ona je, kako piše Stier, istrošena ulaskom Hrvatske u EU i NATO. U ovom trenutku, smatra HDZ-ov europarlamentarac, Hrvatska nema odgovarajuću razvojnu paradigmu koja bi društvo dalje razvijala. U tom vakuumu dolazi do podjele koju najbolje oslikava fraza "mi ili oni". Hrvatska je danas, nesamo podijeljena, nego i konfrotirana. Politički akteri nisu jedni drugima samo suparnici, nego i neprijatelji. Zato se Stier zalaže za otvaranje društvenih institucija, a ponajprije političkih stranaka svim zainteresiranim za političke, a time i ekonomske procese, a da bi došlo do te otvorenosti i integracije marginaliziranih skupina i pojedinaца, nužno je demokratizirati političke institucije. Upravo je to ono što je Stieru presudno.

Stoga iznosi još dvije ključne teze. Jedna je demokratizacija političkih stranaka po uzoru na suvremene zapadnoeuropske demokratske stranke gdje je sasvim legitimno da neka grupa članova funkcionira poput frakcije ili da dio visokopozicioniranih članova o nekim važnim pitanjima ima drukčiji stav od lidera ili vodstva stranke. Druga teza je da su potrebni izbori po načelu - jedan član, jedan glas - i to na svim razinama, te potpuno transparentno i demokratsko biranje stranačkih kandidata za izbore i stavljanje na liste. Stier kaže da je

ŠTO JE DAVOR STIER NAPISAO U SVOM ESEJU I MOŽE LI ON BITI UVOD U PROMJENU HRVATSKE POLITIKE I STRANAKA

Stierov esej udar je na autokratske temelje političkih stranaka

Eksperti i bivši visoki politički dužnosnici za Magazin su analizirali nedavno publicirani Stierov esej 'Nova hrvatska paradigma - Ogled o društvenoj integraciji i razvoju'

PIŠE ROZITA VUKOVIĆ SNIMIO BORIS KOVAČEV EPH

to jedini način da izabrani stranački dužnosnici budu otporni na pritiske i manipulacije koji neminovno dolaze iz vodstva stranke. Stier traži da se demokratski procesi institucionaliziraju strogim definiranjem ustutima stranaka, ali i da se donesu zakoni koji jamče demokratska prava unutar stranaka. Poučen iskustvima tzv. stranačkih disidenata, a u HDZ-u ih je zadnjih godina bilo, od Jadranke Kosor do Dage Prgometa, on smatra da se u modernim političkim strankama to ne smije događati. Stier je na tijelima stranke, podsjetimo, bio protiv izbacivanja Kosor iz HDZ-a, a nije sudjelovao ni u marginalizaciji Prgometa, što daje dodatnu snagu njegovim argumentima.

Ipak, Stierov esej nije program za "novi HDZ", iako se najviše toga odnosi upravo na tu stranku. Neke paralele, naime, ne mogu se izbjeći. Stier je u eseju izbjegao govoriti o nekim konkretnim situacijama i iskustvima, poput njegove smjene s mjesta međunarodnog tajnika što bi sigurno bilo zanimljivo pročitati iz prve ruke. Ili, primjerice, koje su razlike u funkcioniranju Predsjedništva HDZ-a u vrijeme dok ga je vodila Jadranka Kosor i sada kada njime upravlja Tomislav Karamarko, s obzirom na to da je Stier do smjene bio član tog tijela u oba slučaja.

Kako bilo, sugovornici s kojima smo razgovarali o Stierov

vu eseju, a riječ je o uglednom politologu Nenadu Zakošek i istaknutim političarima koji su i sami obnašali visoke funkcije, poput bivšeg predsjednika Ive Josipovića te dvoje bivših premijera Jadranke Kosor i Nikice Valentića, smatraju da je riječ o hvalevrijednoj i hrabroj inicijativi.

Profesor Zakošek kaže da hrvatski građani, umorni od kakofonije ispraznih političkih fraza i ideoloških etiketa, danas ne očekuju da bi im neki hrvatski političar mogao ponuditi bilo kakvu intelektualno izazovnu ideju. Tim je, kaže, veće iznenađenje koje će čitatelji doživjeti kad pročitaju ogled Davora Ive Stiera, hrvatskog konzervativnog političara srednje generacije. Ističe da je Stier dosad u hrvatskoj javnosti zamijećen po svojim, za člana HDZ-a, vrlo neortodoksnim i umjerenim političkim stavovima.

LOŠE INSTITUCIJE

Sovim ogledom, Stier je najavio veće intelektualne i političke ambicije. Prije svega treba reći da je 'Nova hrvatska paradigma' intrigantna već po svojim intelektualnim izvorima i referencama: ona kombinira ideje liberalnog nacionalizma Joséa Ortege y Gasset a te socijalni nauk Katoličke crkve i poruke pape Franje s liberalnim idejama turskog ekonomista s MIT-a Daron Acemoglu i britanskog politologa Jamesa A.

Robinsona, kolumnista britanskog magazina The Economist Johna Micklethwaita i Adriana Wooldridgea te svjetski poznatog škotskog historičara s Harvarda Nialla Fergusona. Posvojim intelektualnim uzorima Stier, dakle, nedvojbeno izlazi iz okvira hrvatskih konzervativnih intelektualaca, a o HDZ-ovim političarima da i ne govorimo - kaže Zakošek. Ističe da su, što se glavnih teza Stierova manifesta tiče, one jednostavne, dobro argumentirane i po-

renosti i inkluzivnost te omogućiti stvarnu integraciju dosad marginaliziranih društvenih skupina. I sve naše ekonomske tegobe imaju u konačnici političke korijene te se moraju riješiti stvaranjem novih političkih institucija. Doduše, takvo stanje Stier mjestimice pripisuje nekoj vrsti "zavjere" starih komunističkih elita, koje su po njemu do danas preživjele u novom ruhu i novim okolnostima. Teza o kontinuitetu elita je plauzibilna, ali "zavje-

cijative i društveni aktivizam, ali je najvažnija institucionalna reforma političkih stranaka: "...prvi korak u realizaciji društvene integracije jest otvaranje političkih institucija. To podrazumijeva i demokratizaciju političkih stranaka."

Treba se nadati da će Stierova analiza naići na odjek među hrvatskim stranačkim elitama, ponajprije u njegovoj vlastitoj stranci - zaključuje Zakošek.

Bivši predsjednik Ivo Josipović smatra da se radi o ogledu koji zaslužuje pozornost i pohvalu.

'PO SVOJIM INTELEKTUALNIM UZORIMA DAVOR STIER BITNO IZLAZI IZ OKVIRA NAŠIH KONZERVATIVNIH INTELEKTUALACA'

gađaju neke od bitnih problema hrvatske politike.

Stier problem vidi u lošim institucijama, pri čemu se pod institucijama, na tragu institucionalne političke ekonomije i politološkog neoinstitucionalizma, podrazumijevaju stvarna pravila kolektivnog života, a ne fasada formalnih institucija. Od terminalne faze komunizma, kroz obje rane političke paradigme, pa sve do danas zadržale su se ekstraktivne političke institucije koje pogoduju uskoj eliti, a isključuju ostavljaju većinu hrvatskih građana. Stoga je potreban iskorak prema novoj političkoj paradigmi društvene integracije, koja će promovirati otvo-

ra elita" kao objašnjenje za nj nije uvjerljiva: Stier propušta vidjeti da su obje dosadašnje paradigme, i državotvorstvo i euroatlantizam, zapravo počivale na konceptu zatvorenih ekstraktivnih institucija i da je to odgovaralo političkim protagonistima, ponajprije HDZ-u kao i samom prvom hrvatskom predsjedniku - analizira Zakošek. Kaže kako se Stier dotiče i samog "srca tame" hrvatskog političkog sustava - zatvorenih, hijerarhijskih i autoritarnih političkih stranaka koje su premrežile društvo svojim klijentelističkim mrežama.

Za usvajanje nove institucionalne paradigme važni su i civilno društvo, građanske ini-

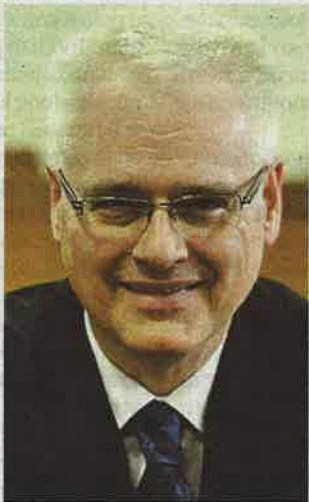
IZAZOV RADIKALIZACIJE

Kao prvo, Stier je poznat hrvatskoj javnosti kao političar s desnog krila naše političke scene koji je odolio izazovu radikalizacije, političke nesnošljivosti i isključivosti, toliko karakterističnih za našu politiku. Otomena najbolje govori činjenica da je pogovor njegovu ogledu napisao čovjek sličnih vrlina, ali na lijevoj, Tonino Picula, kaže Josipović i dodaje kako je Stierov ogled, poziv na promjenu naše političke scene, poziv na međusobno uvažavanje, ali i nadmetanje političkih ideja na novoj osnovi, paradigmi integracije i razvoja.

Naša politička kultura još je uvijek utemeljena na nemilosrdnoj ideološkoj isključivosti, a kultura političkog kompromisa i dogovaranja, ni u medijima, ni u političkoj areni nije dosad imala veće odobravanje. Nadajmo se da će Stier, za razliku od nekih drugih koji su imali sličan pristup, opstati duže na političkoj sceni. Drugo, ogled je sam po sebi nova paradigma. On je udar na izraziti antiintelektualizam dobrog dijela naše političke scene. Političar i intelektualac Stier učinio je ono što je malo kome uspjelo. I prije no što je ogled objavljen, izazvao je interes javnosti za programatski politički koncept na gotovo 150 stranica, pisan stilom koji je odmak od uobičajenog političko-medijskog izričaja utemeljenog na populizmu i neoprimitivizmu. Na javnoj sceni, biti intelektualac, profesor, znanstvenik, na-

Nenad Zakošek
Politolog, profesor na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu

Ivo Josipović
Bivši predsjednik Republike. Čelnik stranke Naprijed Hrvatska

Jadranka Kosor
Bivša premijerka. Nakon gubitka stranačkih izbora isključena iz HDZ-a

Nikica Valentić
Bivši premijer. Danas se bavi poduzetništvom

čitani znalac, prije je nedostatak nego prednost. Mediji koji se rugaju obrazovanom i načitanom premijeru Milanoviću, kojeg možemo politički voljeti ili ne, zbog toga što koristi citate iz literature, što ponekad koristi fraze na stranom jeziku, ili koji odbijaju objaviti komentar nekog društvenog ili političkog problema s više od nekoliko kratkih rečenica, slika su tog antiintelektualizma - komentira bivši predsjednik. Kao treće, Josipović ističe da se Stier, iako poriče, legitimno ogledom nametnuo kao pretendent na liderstvo desnice u Hrvatskoj, ovisno o izbornom uspjehu, i na nacionalno liderstvo.

- Da nije tako, ne bi bio vidljiv oprez Stiera u vrednovanju negativnog doprinosa njegove stranke filozofiji "ili mi, ili oni". Sjetio bi se epizode Kevina jama, desne radikalizacije, a i uloge HDZ-a u pretvorbi i privatizaciji za koju naglašeno optužuje bivše socijalističke strukture. Minimalizira odgovornost HDZ-a koji je u vrijeme najveće pljačke u rukama imao i škare i sukno. Da ne računamo na tron HDZ-a, ne bi nekritički ponavljao HDZ-ove mitove o tome kako SDP nije glasao za hrvatsku neovisnost u Saboru, ili da je traženjem referendumu o članstvu u NATO-u želio opstruirati naše članstvo. Znamo, SDP nije glasao za HDZ-ov dokument o neovisnosti, ne zato što nije želio neovisnost, nego jer je imao svoj dokument. A te-

riječ o šefu HDZ-a izostale.

- Ipak, to mi je razumljivo jer se Stier mora čuvati da ga ne izbace iz stranke - kaže Kosor koja je zahvalila Stieru što je napisao kako su 2011. pregovori oko ulaska Hrvatske u EU okončani zahvaljujući entuzijazmu predsjednice Vlade.

- Stier je najbolji svjedok mojim naporima oko toga. Iako se u nekim stvarima ne slažemo, cijeni ga jer bitne stvari neće zanijekati, a ono što je propustio vjerojatno mu je izašlo iz vidokrug. Kosor je imala i dvije primjedbe na Stierov ogled kad spominje predsjednicu Kolinđu Grabar-Kitarović te bivšeg predsjednika Stjepana Mesića.

VELIKI TRUD

- Kad govori o zajedništvu koje predsjednica spominje, Stier je propustio navesti ono što je Grabar-Kitarović napravila protiv tog zajedništva, primjerice, kad je izlazila iz okvira Ustava pozivajući Vladu na ostavku ili kad je na inauguraciju pozvala ljude koji su u povijesti poznati kao "djelitelji". Također, kad govori o Mesiću i njegovoj ulozi u detudmanizaciji, nigdje ne navodi da je glavni čovjek uz Mesića tada bio upravo Karamarko. Očito je vodio računa da mu se ne zamjeri, no, to je razumljivo jer se već i ovim esejom izložio - smatra Kosor. Ističe kako je njegov rad koristan te da će otvoriti mnoge rasprave.

'U SVOM JE ESEJU NA VIŠE MJESTA KRITIČAN PREMA MILANOVIĆU, A KRITIKE NA RAČUN ŠEFA HDZ-a NAŽALOST SU IZOSTALE'

za o opstruktivnoj naravi referenduma opasna je jer implicira da je članstvo u NATO savezu izglasano protiv volje naroda. Uostalom, SDP je, i retorikom i glasom u Saboru, pokazao da Hrvatsku želi u NATO. Konačno, istina je, Hrvatska nakon državnostvorne i euroatlantske paradigme treba novu, usmjerenu na integraciju i razvoj. Ona će biti moguća samo ako i na desnici, i na lijevicu prihvatite krenu u nadmetanje koja od političkih opcija može bolje raditi na njenom ostvarenju - zaključio je Josipović.

Bivša premijerka i šefica HDZ-a Jadranka Kosor kazala je da "pozdravlja svaki ovakav rad, prije svega zbog hrabrosti da ga Stier napiše jer je jasno da u vrhu HDZ-a neće biti oduševljeni". No, dodaje da je očekivala više.

FAKTIČKE POGREŠKE

- Očekivala sam više konkretnih prijedloga, a primijetila sam i nekoliko tvrdnji koje nisu sasvim točne. Primjerice, kad je riječ o biranju predsjednika stranke po načelu jedan član, jedan glas. Stier je u eseju naveo da je to Karamarkov prijedlog, no činjenica je da to bio prijedlog Predsjedništva stranke za promjenu Statuta u vrijeme dok sam ja bila na čelu HDZ-a - rekla je Kosor. Napominje da je to jedna faktička pogreška, ali ističe kako je važna jer mijenja kontekst. Kosor kaže i da je Stier u eseju na više mjesta kritičan prema Milanoviću te da su takve kritike kad je

- Slažem se da bez tih temeljnih promjena u funkcioniranju stranaka i bez njihova otvaranja za dijalog i kritiku neće biti pomaka. To je jedan od uvjeta za promjenu u hrvatskom društvu na bolje i za to je Stierov rad hvalevrijedan - kazala je Kosor. I bivši premijer Nikica Valentić smatra da Stieru treba odati priznanje zbog njegova rada.

- Iako nisam sve detaljno proučio, vidim da je Stier uložio veliki trud i angažman. To je hvalevrijedan i hrabar potez, a ja volim hrabre ljude - kaže Valentić, ističući da nije dužnosnik HDZ-a i da govori u svoje ime.

- Pohvalna je sama ideja o demokratizaciji političkih odnosa, a posebno političkih stranaka. Jako je vrijedan i sviđa mi se dio koji govori o natjecanju kandidata na izborima što je detaljno razrađeno i u praksi provedivo. No, drugu tezu koja govori o strukturi tih budućih stranaka i hijerarhiji smatram utopijom. Tuse radi o jednoj pozitivnoj frazeologiji i taj će dio trebati doraditi - smatra Valentić. Kaže kako u Stierovom radu ne vidi nikakav program za "novi HDZ".

- To je uistinu esej, jedan teorijski uradak, a od eseja do programa dug je put. Mislim da se još može razraditi i doći do kvalitetnijeg materijala. U svakom slučaju, to je dobro polazište za raspravu i mislim da javnosti treba dati malo vremena da se s tim radom upozna - zaključio je Valentić.

DAVOR STIER, AUTOR ESEJA

Podjela na 'mi' i 'oni' razdire naše društvo

Nemam se namjeru natjecati za čelno mjesto unutar HDZ-a

PIŠE JURICA KÖRBLER

● **Esej koji ste upravo promovirali u Zagrebu napisan je tijekom ljeta, a s izdavačem ste dogovorili da izađe nakon parlamentarnih izbora. Zašto baš sada?**

- Moja je namjera bila da esej izađe nakon izbora da se ne pomišljaju te dvije stvari. Jedna od poruka u eseju je i da su izbori važni, ali slijedeći američkog znanstvenika Kuhna smatram i da novi razvojni korak traži promjenu paradigme.

● **Koje smo paradigme do sada imali?**

- Dvije, onu državotvornu u prvom desetljeću i euroatlantsku u drugom. Sada smo bez paradigme jer smo državu stvorili, pozicionirana je u EU i NATO-u, a nedostaje nam treća razvojna paradigma. Tona znači 'veliku koaliciju' ili da svi trebamo biti u istoj Vladi, nego kao i u slučaju euroatlantske paradigme da se društveni akteri moraju dogovoriti, bez obzira na to tko je na vlasti oko nekih stvari koje će zajedno raditi za dobrobit Hrvatske.

● **Upravo ovih dana vidimo da to teško ide, a vi spominjete dobro iskustvo kada su se SDP i HDZ uspjeli naći na istoj liniji kod eurointegracija?**

- Nisu bili u koaliciji, ali je Savez za Europu značio da je postojala volja podržati sve reforme potrebne da Hrvatska ide prema EU. Sada nam treba nova paradigma, koju će prihvatiti svi relevantni društveni partneri, a ja je nazivam 'društvena integracija'. Smatram da su naše političke i ekonomske institucije prezatvorene i velik dio građana ne vidi benefite od dvije prethodne paradigme.

● **Znači da predlažete otvaranje svih institucija građanima?**

- Tu slijedim Darona Acemoglu i Jamesa Robinsona koji smatraju da prvo treba otvoriti političke institucije, a zatim će se otvoriti i ekonomske. To je ključ razvoja.

● **Dok nitko nije vidio tekst, već se govorilo da je riječ o programu za 'novi HDZ'?**

- To nije stranački manifest, nego je esej koji se bavi razvojem Hrvatske i polazi od teze da je prvo potrebno reformirati i modernizirati političke institucije, pa tako i političke stranke. Sve, lijeve i desne. Smatram da su u demokraciji političke stranke ključni akteri, potrebne su nam i nisam za to da ih se zamijeni nekim doktrinarnim nedefiniranim političkim platformama. A da bi demokracija bila zrelja, i političke stran-

ke moraju unutar sebe djelovati demokratski.

● **Pogovor je napisao Toni Picula. Hrvatski europarlamentarci s desnog i lijevog pola u Bruxellesu mogu suradivati, što se baš ne može reći za političare u zemlji.**

- Jako mi je drago što je Toni no prihvatio napisati pogovor i time je sa socijaldemokratskog stajališta dao kvalitetan doprinos raspravi o novoj paradigmi.

● **U eseju tvrdite da se u nedostatku paradigme počinjemo unutar nacionalnog korpusa dijeliti na 'mi ili oni'.**

- To je vrlo opasno. U eseju elaboriram cijelu tu tematiku 'mi ili oni', pitanje neprijatelja u politološkom smislu. Ne kažem da ne trebaju postojati razlike između političkih opcija, ali za razvoj zemlje potreban je vrijednosni okvir oko kojeg ćemo se složiti, bez obzira na to je li netko na vlasti. Oko dogovorenog treba raditi zajedno bez obzira na to što se SDP i HDZ mogu i oko toga natjecati. Imati paradigmu ne znači anulirati razlike.

● **Spominjete i Ortegu i njegovu definiciju nacije?**

TO ŠTO SAM NAPISAO NIJE STRANAČKI MANIFEST, NEGO JE ESEJ KOJI SE BAVI RAZVOJEM HRVATSKE

- Ortega definira naciju i kao privlačan projekt zajedničkog života. Nama zato treba paradigma koja će hrvatsko društvo bolje integrirati. Inače se dijelimo na 'mi ili oni', i to ne samo u političkom smislu, nego i regionalno, a to je onda izuzetno opasno za jedinstvo hrvatskog nacionalnog korpusa.

● **To su vaši prijedlozi, a drugo je pitanje hoće li u Hrvatskoj naići na plodno tlo.**

- Ne želim dogmatski reći 'to, moje, i ništa drugo'. Želim to jednostavno ponuditi za raspravu jer smatram da je definiranje nove paradigme važno.

● **Govorite i dosta o demokratizaciji unutar samih stranaka?**

- Dajem prijedloge i ne kažem da to mora biti jedini način. Smatram da je pojam disident ostao relikvija totalitarnog sustava, a u demokraciji ne bi smjeli postojati disidenti. Možemo unutar iste stranke

imati istu doktrinu, ali različito viđenje kako je provesti jer to daje život stranci. Omogućuje i da se pokrenu nove ideje, da dolaze novi ljudi koji će novim idejama obogatiti život stranke.

● **Znači li otvaranje stranaka i otvaranje svih drugih političkih institucija?**

- Naravno, a demokratizacija političkih stranaka je važna i za otvaranje ekonomskih institucija. Prije svega se svi moraju otvoriti građanima kako bi oni znali, ako imaju dobru ideju i dobro i kvalitetno rade, da se mogu uključiti u institucije. Tako i ostvariti svoju perspektivu, a ne da uspjeh ovisi isključivo o vezi.

● **Ali, veze i poslušnost unutar stranaka kod nas su i dalje prevladavajući.**

- Time eliminiramo faktor kreativnosti naših građana, a bez toga danas nema napretka. U eseju govorim o klijentelističkom ili ortačkom kapitalizmu jer mi iz socijalizma nismo ušli u slobodno tržište. Tek trebamo do kraja napraviti tu tranziciju jer zbog zatvorenosti naših političkih institucija imamo, nažalost, zatvorene i ekonomske institucije. Manjina ima koristi, a većina ostaje na margini.

● **Ima li esej ikakve veze s činjenicom da u HDZ-u usko slijede unutarstranački izbori? Imate li ambiciju postati predsjednik HDZ-a?**

- Nemam nikakvu ambiciju da se kandidiram za neko čelno mjesto unutar HDZ-a. Kada dođe taj trenutak, pretpostavljam da će ljudi koji imaju tu ambiciju to iskazati. Moja je ambicija dati doprinos, ne samo kroz esej, nego radom unutar stranke za daljnju doktrinarnu profilaciju HDZ-a s jedne demokratske perspektive. Osobno nemam drugih ambicija i mislim da u HDZ-u u operativnom smislu ima sposobnijih ljudi.

● **Kako su vrh HDZ-a i Tomislav Karamarko dočekali objavu vašeg eseja?**

- Nakon razgovora s predsjednikom stranke, u kojem su sudjelovali i drugi zastupnici Europskog parlamenta, nikakvog Karamarkova prigovora nije bilo.

● **A kako vidite HDZ u budućnosti?**

- Rasprave o budućnosti same stranke doći će sigurno na red kada dođe vrijeme za dublju analizu ovih izbora. Onda će se unutar stranke razgovarati, a ja želim s jedne demokratske perspektive dati doprinos daljnjoj profilaciji HDZ-a.